

Dag- en nachtvlinders langs de westrand van Wijchen 2011-2023

**Hans Hollander
26 november 2023
Rapport 46**

ir. Hans Hollander
Oudelaan 2005
6605 SC Wijchen
06 -37384467
hanshollander@xmsnet.nl

Overige publicaties: zie www.fauna-onderzoek-wijchen.nl

Brandnetelmot op boerenwormkruid, 17 augustus 2022.

Foto voorzijde: weegbreemot op boerenwormkruid, 21 augustus 2020.

Inhoud

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING.....	4
1.2	UITVOERING.....	4
1.3	LEESWIJZER.....	4
2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN METHODE.....	5
2.1	WESTRAND WIJCHEN - ALGEMEEN	5
2.2	DEELGEBIEDEN.....	6
2.4	VOSP WIJCHEN WEST	6
2.4	METHODE	7
3	DAGVLINDERS.....	9
3.1	WAARNEMINGEN PER SOORT PER JAAR 2011-2023.....	9
3.2	ZWARTSPRIETDIKKOPJE.....	10
3.3	GROOT DIKKOPJE.....	11
3.4	KONINGINNENPAGE	12
3.5	ORANJETIPJE	13
3.6	GROOT KOOLWITJE	14
3.6	KLEIN KOOLWITJE	15
3.7	KLEIN GEADERD WITJE	16
3.9	ORANJE LUZERNEVLINDER	17
3.10	CITROENVLINDER	18
3.11	KLEINE VUURVLINDER.....	19
3.12	EIKENPAGE	20
3.13	BOOMBLAUWTJE.....	21
3.14	BRUIN BLAUWTJE	22
3.15	ICARUSBLAUWTJE.....	23
3.16	KLEINE PARELMOERVLINDER	24
3.17	ATALANTA.....	25
3.18	DISTELVLINDER	26
3.19	DAGPAUWOOG.....	27
3.20	KLEINE VOS	28
3.21	GEHAKKELDE AURELIA.....	29
3.22	LANDKAARTJE	30
3.23	BRUIN ZANDOOGJE	31
3.24	ORANJE ZANDOOGJE	32
3.25	BONT ZANDOOGJE.....	33
3.26	HOOIBEESTJE	34
4	MACROVLINDERS	35
4.1	OVERZICHT WAARNEMINGEN	35
4.2	SINT-JACOBSVLINDER EN SINT-JANSVLINDER.....	36
4.3	BRUINE DAGUIL EN GEWONE BANDSPANNER	37
4.4	ZWARTVLEKWINTERUIL, VIERKANTVLEKUIL EN BOSBESUIL	38
5	MICROVLINDERS	40
5.1	OVERZICHT WAARNEMINGEN	40
5.2	OPMERKINGEN	41
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	42
5.1	CONCLUSIES	42
5.2	AANBEVELINGEN.....	42
	REFERENTIES	43

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Vanaf 2003 woon ik in Wijchen en inventariseer ik flora en fauna in en om mijn woonplaats. Mijn ‘werkgebied’ is voornamelijk het gebied tussen Maas (zuid), Waal (noord), Maaswaalkanaal (oost) en de lijn Appeltern-Druten (west). Een belangrijke focus daarin ligt op het gebied van de Hatertse en Overasseltse Vennen, de Elzent (bij Bergharen), de Balgoyse Wetering en de directe omgeving rond mijn huis (‘dagelijkse’ ommetjes). Met name de zuidrand (Balgoyse Wetering) en westrand (dit rapport) heb ik daarbij veel belopen. Van 5 april 2006 t/m 13 oktober 2023 heb ik langs de westrand van Wijchen 6.906 flora- en fauna-waarnemingen ingevoerd op waarneming.nl. In dit rapport zijn daarvan de waarnemingen van dag- en nachtvlinders opgenomen.

De westrand van Wijchen kende sinds 2003 enkele ontwikkelingen, zoals de bouw en sloop van een AZC langs het spoor, de aanleg van een fietspad langs de Ravensteinseweg en natuurontwikkeling aan de westkant van de Drutenseweg. In de 20 jaar is het landschap echter tamelijk hetzelfde gebleven. Vanaf 2003 zijn er al plannen voor nieuwbouw aan de westrand van Wijchen, waar (virtueel) ook de ecologische verbindingzone Horssen-Heumen loopt. Deze ‘evz’ komt echter moeizaam tot stand, o.a. omdat grondaankopen niet lukken. De laatste jaren zijn er alsnog enige ontwikkelingen hierin. De nieuwbouw is een lange tijd op de achtergrond geraakt, vanwege de ontwikkeling van de Huurlingsedam aan de zuidoostkant van Wijchen. Op 26 oktober 2023 echter is het Voorlopig Ontwerp Stedenbouwkundig Plan (VOSP) voor nieuwbouwproject Wijchen-West goedgekeurd door de gemeenteraad van Wijchen. Er komen in Wijchen-West 1.300 nieuwe woningen en appartementen voor starters, senioren, gezinnen en kleine huishoudens. De bouwwerkzaamheden starten in 2024. Wijchen-West bestaat straks uit twee wijken: een noordelijk deel boven het spoor en een zuidelijk deel onder het spoor. Het noordelijk deel krijgt de naam ‘De Groene Geest’. Het zuidelijk deel gaat ‘De Vormers’ heten (<https://nieuwbouw-wijchenwest.nl/nl/wijchenwest>).

De nieuwbouw van Wijchen-West zal het landschap danig veranderen. Vanwege de nieuwbouw zal ook de directe omgeving worden beïnvloed, als gevolg van meer autoverkeer, meer fietsers en voetgangers, al dan niet met honden. Dit rapport geeft een samenvatting van de waarnemingen van dag- en nachtvlinders in de periode 2003-2023 voor de start van de nieuwbouw in 2024.

1.2 Uitvoering

Dit rapport is géén systematische inventarisatie van flora en fauna in het onderzoeksgebied. In dit rapport zijn achteraf, dus zonder vooropgezet onderzoeksplan, 2.235 ‘losse’ dagvlinderwaarnemingen en 357 nachtvlinderwaarnemingen samengevat en besproken. Eerder heb ik wel andere, min of meer systematische, onderzoeken in het gebied uitgevoerd:

- Vogelmonitoring Vormerse Plas, Wijchen in 2008 en 2009. (Hollander, 2009; rapport 10).
- Vogelwaarnemingen op een PTT-route (punt-transecttelling) voor Sovon van 2008 t/m 2018.
- Monitoring roodborsttapuit rond Wijchen in 2011, 2012 en 2013 (Hollander, 2011; 2012; 2013; rapporten 16, 21 en 27).
- Gerichte vlindermonitoring op een aantal trajecten van 2017 t/m 2023, o.a. bosje De Beemd, westrand Vormerseplas bermen Drutenseweg en de Vormer (NEM-meetnet dagvlinders, voor de Vlinderstichting).
- Nachtvlinderonderzoek met smeer in 2020 (Hollander, 2020), o.a. bosje De Beemd.

Alle waarnemingen zijn ingevoerd in ObsMapp en geüpload naar waarneming.nl.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een gebiedsbeschrijving en een beschrijving van de gebruikte methodes. Hoofdstuk 3 beschrijft de waarnemingen van dagvlinders, hoofdstuk 4 van macronachtvlinders en hoofdstuk 5 van micronachtvlinders. Hoofdstuk 6 geeft enkele conclusies en aanbevelingen.

Alle foto’s in dit rapport zijn van de auteur. De gekozen foto’s zijn gemaakt in het onderzoeksgebied, tenzij anders vermeld.

2 Gebiedsbeschrijving en methode

2.1 Westrand Wijchen - algemeen

Figuur 1 geeft de ligging van het onderzoeksgebied zoals besproken in dit rapport. De grens hiervan is (achteraf) arbitrair gekozen. Voor de begrenzing is oostelijk de rand van de huidige bebouwing van Wijchen aangehouden (Westerdreef, Randweg noord), zuidoostelijk de Vormersesluisweg, zuidelijk de Drutenseweg (N485), zuidelijk een deel van de Ravensteinseweg, westelijk een willekeurige lijn door het agrarisch buitengebied van Niftrik, de spoorlijn Nijmegen-Den Bosch, weer de Drutenseweg (N485) en noordelijk de Hernenseweg (tussen Randweg Noord- en N485). Tot slot is de directe omgeving van de onderdoorgang van de N485 met de A326 opgenomen. Met name de west- en zuidgrens is hierbij willekeurig gekozen.

Centraal ligt de Vormerseplas, een zandwinplas die is gegraven voor de aanleg van de A50. Het overige deel van het onderzoeksgebied bestaat voornamelijk uit agrarisch gebied. Hierbij vormt de Vormer, een monumentale boerderij met een voorhuis uit 1908 en een achterhuis (bedrijfsgebouwen) uit 1925, een karakteristiek element (zuidoost). De Vormer is tevens een oude archeologische vindplaats.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied.

2.2 Deelgebieden

Het onderzoeksgebied omvat 4 deelgebieden:

1. Ten noorden van het spoor, tussen Hernenseweg (noord), Randweg Noord (west), spoorlijn Nijmegen-Den Bosch (zuid) en Drutenseweg (west). Dit deelgebied is uitsluitend bezocht langs de randen, d.w.z. de fietspaden langs de Hernenseweg en Randweg Noord. Vanaf het fietspad aan de zuidkant van het spoor (deelgebied 2) is dit deelgebied te overzien, vooral vanaf het wat hoger gelegen deel vanaf de Westerdreef (spoorkruising). In het deelgebied liggen de carpoolplaats, wegbermen, een aantal woningen/boerderijen, maar het deelgebied bestaat vooral uit akkers en grasland.
2. Het gebied tussen het spoor (noord), Westerdreef (oost), Ravensteinseweg (zuid) en Drutenseweg (west). Hierin ligt de Vormerseplas, maar ook een woonwagenkamp, hondentrainerrein, moestuincomplex en het voormalige AZC-terrein. Rond de Vormerseplas loopt een pad, dat in natte delen van het jaar nauwelijks begaanbaar is. Dit komt omdat het met auto's wordt stukgereden. Voordat de plas door vissers werd ontdekt was het een goed begaanbaar wandelpad. Het deelgebied is via het fietspad langs het spoor, de Ravensteinseweg, wandelpaden in het noordoostelijk deel (voormalig AZC) en een (modderpad) vanaf het fietspad naar het spoor langs de Drutenseweg. Dit modderpad wordt vooral gebruikt als motorcrosspad met zelfs aftakkingen het talud op van de Drutenseweg. In dit deelgebied liggen een moestuincomplex en een hondentrainerrein. Door het gebied loopt een deel van de Niftrikse Wetering waarlangs het schouwpad deels toegankelijk is.
3. Het gebied ten westen van de Drutenseweg. De belangrijkste routes zijn de Ravensteinseweg en het fietspad langs het spoor dat na de kruising met de Drutenseweg afbuigt naar zuidwest. Vanaf de Ravensteinseweg loopt een doodlopend landbouwpad het gebied in via bosjes en houtwallen. In de hoek van de Drutenseweg en het fietspad langs het spoor (De Beemd) ligt een stukje natuurontwikkeling, Hieromheen loopt een wandelpad (deels schouwpad Niftrikse Wetering), dat doorloopt aan de westzijde van de Drutenseweg richting de Ravensteinseweg. Ook dit deelgebied bestaat voor het grootste deel uit akkers en weilanden.
4. De Vormer, gelegen tussen de Ravensteinseweg (noord), Westerdreef (oost), tennisbaan (oost), Vormersesluisweg (zuidoost), Drutenseweg (zuidwest). De belangrijkste routes zijn de Vormersesluisweg (deels beukenlaan), ventweg Drutenseweg, Ravensteinseweg en een onverhard pad tussen Ravensteinseweg en De Vormer (deels eikenlaan).

2.4 VOSP Wijchen West

Op dinsdag 26 september 2023 heeft het college van burgemeester en wethouders het Voorlopig Ontwerp Stedenbouwkundig Plan (VOSP) goedgekeurd. In het VOSP zijn de hoofdstructuur en de woonvelden van nieuwbouwplan Wijchen-West vastgelegd. Het plan is daardoor richtinggevend voor de latere uitvoering in deelplannen. In het plan is globaal te zien welke ruimte openbaar wordt (zoals wegen, groenvoorzieningen en watergangen) en welke ruimte woongebied wordt. Het definitieve ontwerp kan er straks qua indeling van de openbare ruimte en de ingetekende woningen nog iets anders uitzien, maar de verdeling tussen de hoofdstructuur en de woonvelden blijft hetzelfde.

Op 26 oktober 2023 is het VOSP ook door de gemeenteraad goedgekeurd. Met dit akkoord kunnen de partijen verder met de uitwerking van de plannen voor de bouw van de woningen. De volgende stap is het ontwerpbestemmingsplan. Dat wordt naar verwachting eind december 2023 in procedure gebracht.

De beoogde ontwikkeling van 1.300 nieuwe woningen en appartementen voor starters, senioren, gezinnen en kleine huishoudens is weergegeven in figuur 2. De bouwwerkzaamheden starten in 2024. Wijchen-West bestaat straks uit twee wijken: een noordelijk deel boven het spoor en een zuidelijk deel onder het spoor. Het noordelijk deel krijgt de naam 'De Groene Geest'. Het zuidelijk deel gaat 'De Vormers' heten.

Figuur 2. VOSP Wijchen-West. Noord: De Geest, zuid: De Vormers.

2.4 Methode

Het onderzoeksgebied is veelvuldig bezocht per fiets en te voet, vele keren per jaar, maar niet elk jaar even frequent. Tijdens deze tochten is gericht gezocht naar dagvlinders, dagactieve nachtvlinders, rupsen en mijnen. Achteraf is geen overzicht opgesteld van de uitgevoerde bezoeken. Het gebied is in de jaren 2018 t/m 2022 meer intensief bezocht en de waarnemingen van die jaren geven met name voor dagvlinders een completer beeld dan de waarnemingen in de overige jaren. De gepresenteerde waarnemingen zijn echter 'losse' waarnemingen, die niet systematisch zijn verzameld. Niet het gehele onderzoeksgebied kan belopen worden; figuur 3 geeft de routes waarop het gebied is onderzocht.

De waarnemingen zijn ingevoerd via ObsMapp en geüpload op waarneming.nl. Via een export zijn deze per soort ingelezen in GoogleEarth om verspreidingskaartjes te kunnen maken. Bij de dagvlinders zijn per soort de waarnemingen per jaar, het habitat en de waardplant en de waarnemingen besproken. De informatie over habitat en waardplant is afkomstig van www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders.

De waarnemingen van macrovlinders betreffen deels waarnemingen van overdag van dagactieve imago's, rupsen en eitjes en deels waarnemingen in het donker 'op smeer' (zie hierna). Van microvlinders zijn waarnemingen opgenomen van mijnen van bladminerende micro's, rupsen in spinselnesten (spinselmotten) en waarnemingen van overdag van dagactieve imago's.

Nachtvliners op smeer

Rond het bosje aan de Beemd is in 2020 4x ‘gesmeerd’ (stroop dan wel rode wijn met suiker) op bomen om nachtvliners te inventariseren (Hollander, 2020). Het smeren gebeurde voor zonsondergang, de controle tijdens donker. Rond de Vormer is dit in 2023 ook 3x gedaan (tabel 1).

Ronde	Datum	Jaar	Zon onder	Start	Eind	T	W	N	Basis	Bomen	Gebied
13	7-sep	2020	20:09	22:10	22:50	17	W 1	Geen	Stroop	24	Beemd
23	6-okt	2020	19:01	20:01	20:38	13	ZW 3	Geen	Rode wijn	24	Beemd
32	9-nov	2020	16:54	19:00	19:34	13	O 1	Motregen	Rode wijn	26	Beemd
33	10-nov	2020	16:52	19:00	19:25	14	ZW 1	Geen	Niet opnieuw	26	Beemd
156	26-jan	2023	17:14	18:45	19:15	5	N2	Geen	Rode wijn	26	Vormer
186	5-okt	2023	19:06	20:28	20:50	15	ZW2	Geen	Rode wijn	31	Vormer
195	13-nov	2023	16:49	18:54	19:20	12	ZW4	Geen	Rode wijn	40	Vormer

Tabel 1. Aantal bezoeken waarop is gesmeerd; De Beemd 2020 en De Vormer 2023.

Figuur 3. Onderzoeksgebied (rood) en routes waarop dit is onderzocht (lichtblauw).

3 Dagvlinders

3.1 Waarnemingen per soort per jaar 2011-2023

In het gebied zijn 25 soorten dagvlinders waargenomen (tabel 2). Er zijn 2.233 waarnemingen van 2.774 individuen (een waarneming kan meerdere individuen betreffen). Van 2018 t/m 2022 is het onderzoeksgebied het meest intensief bezocht. Klein koolwitje, bont zandoogje en klein geaderd witje zijn het meest aangetroffen (> 250 individuen). Van oranjetipje, bruin zandoogje, dagpauwoog, hooibeestje, icarusblauwtje, groot koolwitje en groot dikkopje zijn 100-250 individuen geteld in de onderzoeksperiode. Van negen soorten zijn 11-100 individuen geteld en van zes soorten < 10 individuen.

Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
1 Zwartsprietdikkopje - <i>Thymelicus lineola</i>										1		9		10
2 Groot dikkopje - <i>Ochlodes sylvanus</i>				2		1		17	16	38	19	5	5	103
3 Koninginnenpage - <i>Papilio machaon</i>									1	1				2
4 Oranjetipje - <i>Anthocharis cardamines</i>					1			15	36	89	27	13	2	183
5 Groot koolwitje - <i>Pieris brassicae</i>				1		1	1	56	13	18	8	8		106
6 Klein koolwitje - <i>Pieris rapae</i>	12	1	4	21		9	15	171	153	157	68	54	10	675
7 Klein geaderd witje - <i>Pieris napi</i>				12		9	29	111	60	35	18	1	8	283
8 Oranje luzernevlinder - <i>Colias crocea</i>									2					2
9 Citroenvlinder - <i>Gonepteryx rhamni</i>						1	1	14	29	23	13	5	10	96
10 Kleine vuurvlinder - <i>Lycaena phlaeas</i>							4	9	7	41	5	12	2	80
11 Eikenpage - <i>Favonius quercus</i>								8			1			9
12 Boomblauwtje - <i>Celastrina argiolus</i>							2	10	2	8		1		23
13 Bruin blauwtje - <i>Aricia agestis</i>								2		13	1	3		19
14 Icarusblauwtje - <i>Polyommatus icarus</i>								33	13	58	2	25	3	134
15 Kleine parelmoervlinder - <i>Issoria lathonia</i>										1				1
16 Atalanta - <i>Vanessa atalanta</i>			2	1			1	10	4	16	8	10	3	55
17 Distelvlinder - <i>Vanessa cardui</i>								1	3	27		1	1	33
18 Dagpauwoog - <i>Aglais io</i>				1			3	22	18		31	44	19	138
19 Kleine vos - <i>Aglais urticae</i>								1				3		4
20 Gehakkelde aurelia - <i>Polygonia c-album</i>			1					6	4	1	4	1	1	18
21 Landkaartje - <i>Araschnia levana</i>							2	38						40
22 Bruin zandoogje - <i>Maniola jurtina</i>				12		4		20	9	48	41	35		169
23 Oranje zandoogje - <i>Pyronia tithonus</i>				1				7	2	1				11
24 Bont zandoogje - <i>Pararge aegeria</i>	1		7	1		1	8	129	85	91	50	51	14	438
25 Hooibeestje - <i>Coenonympha pamphilus</i>	1			1				30	16	80	9	2	3	142
Totaal individuen	14	1	14	53	1	26	66	710	473	747	305	283	81	2774
Totaal soorten	3	1	4	10	1	7	10	21	19	20	16	19	13	25

Tabel 2. Waarnemingen dagvlinders 2011-2023.

3.2 Zwartsprietdikkopje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
1	Zwartsprietdikkopje - <i>Thymelicus lineola</i>										1		9		10

Habitat: graslanden en ruigten met overjarige grassen en nectarrijke kruiden. Vaak langs bosranden, in bermen en op dijken. Waardplanten zijn verschillende grassoorten waaronder gladde witbol, kropaar, Engels raaigras, timoteegras, duinriet en kweek, die groeien op zonnige plaatsen.

Waarnemingen langs de Drutenseweg in 2020 (1 ex.) en 2022 (5 waarnemingen met 9 ex.). Ten zuiden van het viaduct onder de N326 langs de Drutenseweg, heb ik ook voor 2010 zwartsprietdikkopjes waargenomen (niet ingevoerd op waarneming.nl). De soort komt ook voor ten zuidoosten van het onderzoeksgebied langs de Balgoysse Wetering.

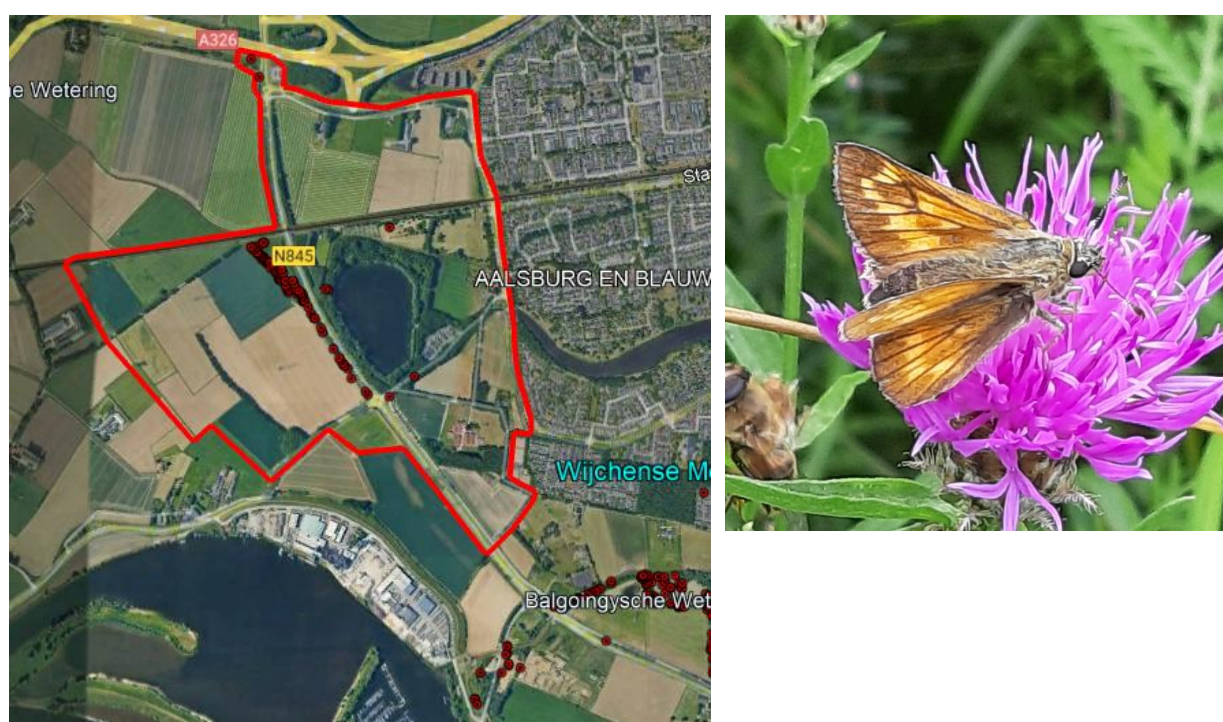
Figuur 4. Waarnemingen zwartsprietdikkopje. Rechts: zwartsprietdikkopjes 2 juli 2022.

3.3 Groot dikkopje

Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
2 Groot dikkopje - <i>Ochlodes sylvanus</i>				2		1		17	16	38	19	5	5	103

Habitat: allerlei beschutte, vrij vochtige graslanden en ruigten, zoals vochtige heide met pijpenstrootje, grazige ruigten in graslanden, open plekken in bossen en langs bosranden. Waardplanten zijn diverse grassen zoals breedbladige zwenkgrassen en beemdgrassen, duinriet, kweek, witbol, kropaar en pijpenstrootje.

In het gebied westrand Wijchen is een populatie op het schouwpad langs de Niftrikse Wetering vanaf De Beemd en aansluitend het pad langs de Drutenseweg richting Ravensteinseweg. Enkele waarnemingen zijn er in het noorden van het onderzoeksgebied en rond de Vormerseplas. Ten zuidoosten van het gebied westrand Wijchen is een populatie aanwezig langs de Balgoyse Wetering. In het tussenliggende gebied heb ik nooit groot dikkopje gezien.

Figuur 5. Waarnemingen groot dikkopje. Rechts: groot dikkopje, 2 juli 2021.

3.4 Koninginnenpage

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
3	Koninginnenpage - Papilio machaon									1	1				2

Habitat: diverse biotopen, waaronder ruderaal terreinen en kruidenrijke graslanden. Waardplanten zijn vooral peen, maar ook andere schermbloemigen, zoals bevernel, engelwortel, dille, karwij, pastinaak, maggiplant en venkel.

Twee waarnemingen in het onderzoeksgebied, maar vooral langs de Maasbandijk ten zuiden van het onderzoeksgebied is de soort waargenomen.

Figuur 6. Waarnemingen koninginnenpage. Rechts: koninginnenpage, 4 september 2020 (buiten het onderzoeksgebied).

3.5 Oranjetipje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
4	Oranjetipje - <i>Anthocharis cardamines</i>					1			15	36	89	27	13	2	183

Habitat: beschutte plaatsen in vochtige hooilanden en zonnige ruigten in bosranden waar de waardplanten pinksterbloem en look-zonder-look groeien. Echte voorjaarssoort, vliegt van maart t/m juni.

In het onderzoeksgebied 135 waarnemingen met 183 individuen, vooral langs het schouwpad langs de Niftrikse Wetering rond het bosje aan de Beemd en verder zuidelijk langs de Drutenseweg. Ook waarnemingen aan de oostkant van de Vormerseplas. De soort vliegt ook langs het Wijchens Meer, langs de Balgoijse Wetering en rond het Vormersbos in de zuidoosthoek van Wijchen.

Figuur 7. Waarnemingen oranjetipje. Rechtsboven: oranjetipje vrouw 20 april 2019.
Rechtsonder: ei van oranjetipje op look-zonder-look langs de onverharde Vormerseweg 23 april 2022.

3.6 Groot koolwitje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
5	Groot koolwitje - <i>Pieris brassicae</i>				1		1	1	56	13	18	8	8		106

Habitat: vooral bosranden, houtwallen, ruigten, (moes)tuinen, parken en bloemrijke graslanden. Waardplanten zijn zowel wilde als gecultiveerde kruisbloemigen, waaronder look-zonder-look, zandraket, zeekool, damastbloem (in tuinen) en allerlei koolsoorten (in moestuinen).

De soort is in het onderzoeksgebied waargenomen langs de Hernenseweg, Drutenseweg, het fietspad langs het spoor en de Ravensteinseweg. Daarbuiten komt de soort algemeen voor langs het Wijchens Meer, langs de Balgooyse Wetering en in het Vormersbos.

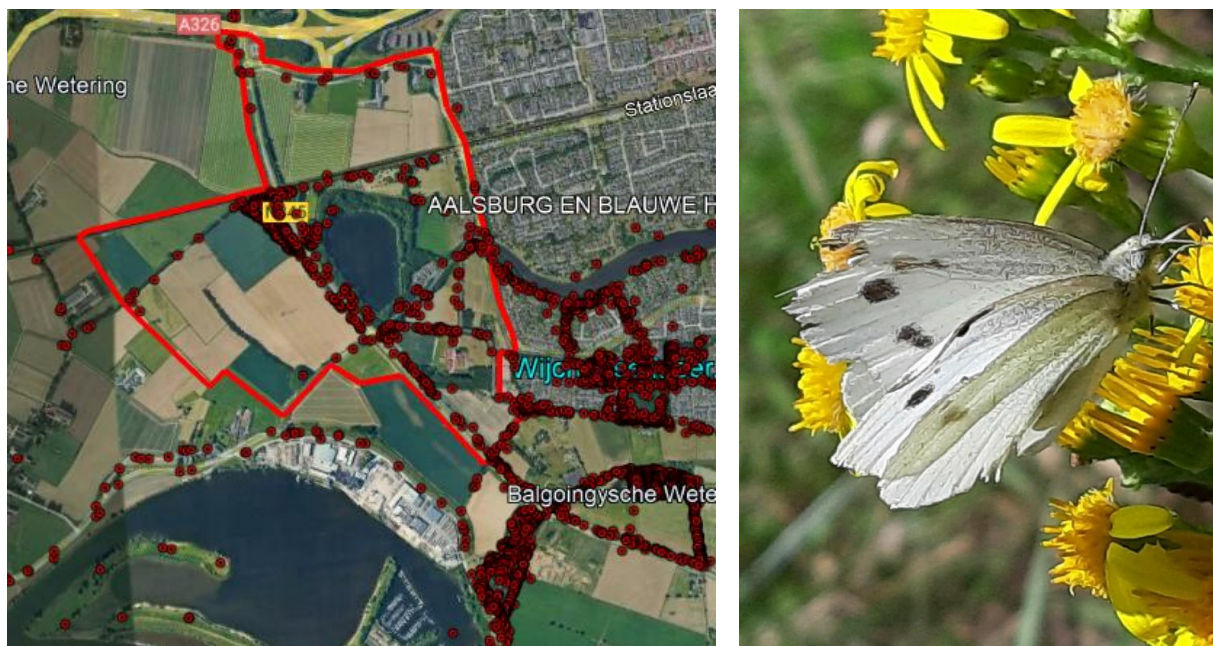
Figuur 8. Waarnemingen groot koolwitje. Rechts: groot koolwitje, 23 juni 2023 (buiten het onderzoeksgebied).

3.6 Klein koolwitje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
6	Klein koolwitje - <i>Pieris rapae</i>	12	1	4	21		9	15	171	153	157	68	54	10	675

Habitat: de algemeenste standvlinder in Nederland komt voor in diverse biotopen, zoals ruigten, tuinen, parken, dijken, houtwallen, bloemrijke graslanden en bos- en akkerranden. Waardplanten zijn wilde en gecultiveerde kruisbloemigen en reseda.

De soort is vrijwel overal in het onderzoeksgebied waargenomen waar geïnventariseerd en ook daarbuiten.

Figuur 9. Waarnemingen klein koolwitje. Rechts: klein koolwitje (afgevlogen), 7 juli 2023 (buiten het onderzoeksgebied).

3.7 Klein geaderd witje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
7	Klein geaderd witje - <i>Pieris napi</i>				12		9	29	111	60	35	18	1	8	283

Habitat: vooral vochtige terreinen zoals moerassen, hooilanden en langs bosranden; ook graslanden, tuinen, parken en heiden. Waardplanten zijn vooral look-zonder-look en pinksterbloem, maar ook andere kruisbloemigen. Vooral in halfbeschaduwde en vochtige milieus.

De soort is vrijwel overal in het onderzoeksgebied waargenomen waar geïnventariseerd en ook daarbuiten.

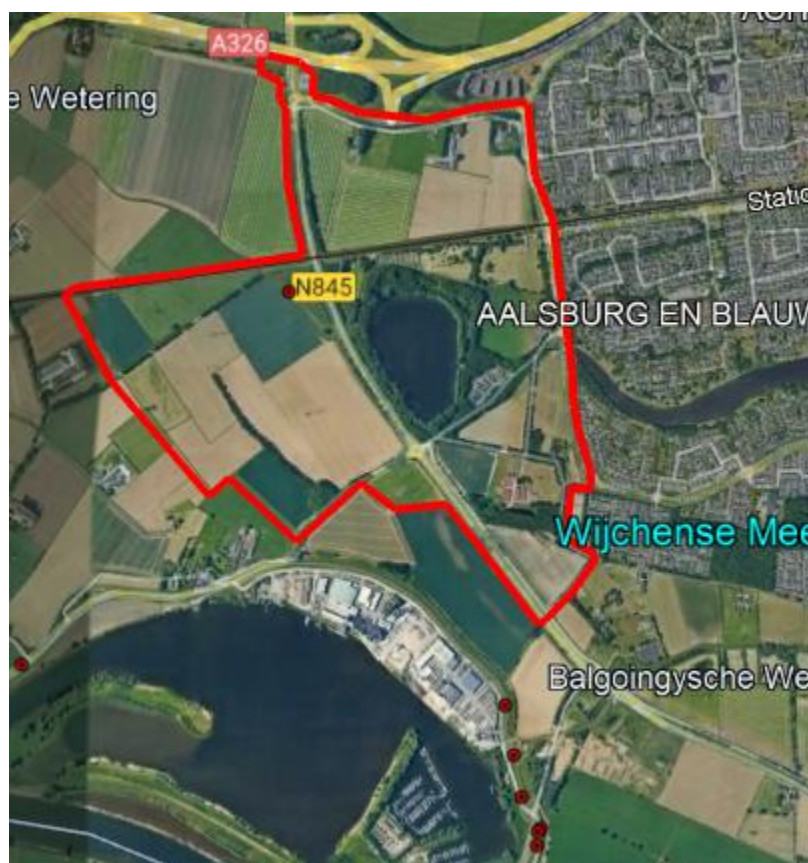
Figuur 10. Waarnemingen klein geaderd witje. Rechts: klein geaderd witje, man en vrouw in copula, 15 augustus 2021 (niet in het onderzoeksgebied).

3.9 Oranje luzernevlinder

Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
8 Oranje luzernevlinder - <i>Colias crocea</i>									2					2

Habitat: open, kruidenrijke terreinen, zoals bloemrijke graslanden, (luzerne)akkers, braakliggende grond en ruigten. Trekvlinder die tijdens de trek en zwerftochten overal kan worden waargenomen. Waardplanten zijn diverse vlinderbloemigen, waaronder luzerne, lupine, wikke en klaver soorten.

In het onderzoeksgebied slechts twee waarnemingen in 2019. Deze trekvlinder wordt niet elk jaar gezien, in elk geval niet in grote aantallen. Buiten het onderzoeksgebied zijn er met name waarnemingen in het najaar langs de Maasbandijk.

Figuur 11. Waarnemingen oranje luzernevlinder.

3.10 Citroenvlinder

Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
9 Citroenvlinder - <i>Gonepteryx rhamni</i>						1	1	14	29	23	13	5	10	96

Habitat: vooral zonnige plaatsen in open bos en langs bosranden, struwelen op braakliggende percelen en houtwallen in landbouwgebieden; ook parken en tuinen. Waardplanten m.n. Sporkehout en Wegedoorn; vooral jonge struiken op open zonnige plaatsen. In het najaar zoeken de vlinders een beschutte overwinteringsplaats in dichte vegetaties, bijvoorbeeld in hulst, klimop of braam, of dicht bij de grond in een graspol.

De soort is vooral waargenomen rond het bosje aan de Beemd en langs de zuidostrand van de Vormerseplas.

Figuur 12. Waarnemingen citroenvlinder. Rechts: citroenvlinder, vrouw, 5 mei 2023 (niet in onderzoeksgebied).

3.11 Kleine vuurvliinder

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
10	Kleine vuurvliinder - <i>Lycaena phlaeas</i>							4	9	7	41	5	12	2	80

Habitat: vrij open en meestal droge gebieden, zoals schrale plekken op de zandgronden in graslanden, heidevelden, kapvlakten, duinen, braakliggende gronden, tuinen en bermen; ook schrale graslanden in moerassen en op vochtige heiden. Hoogste dichtheden op vochtige heidevelden. Waardplanten vooral schapenzuring en soms veldzuring.

Waarnemingen in het onderzoeksgebied vooral langs de noordrand van het bosje langs de Beemd, het schouwpad langs de Niftrikse Wetering en het verlengde daarvan langs de westberm van de Drutenseweg en op de rotonde met de Ravensteinseweg. De soort is incidenteel waargenomen op het voormalige AZC-terrein. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied langs de Balgooyse Wetering is een populatie aanwezig.

Figuur 13. Waarnemingen kleine vuurvliinder. Rechtsboven: kleine vuurvliinder 26 augustus 2018. Rechtsonder: kleine vuurvliinder 15 september 2018.

3.12 Eikenpage

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
11	Eikenpage - Favonius quercus								8			1			9

Habitat: de eikenpage leeft alleen bij grotere eiken; zomereik is de voornaamste waardplant. Deze kunnen groeien in zonnige bosranden, eikenlanen, houtwallen, parken, binnenduinen en bij open plekken in bossen. Ook leeft de soort soms bij vrijstaande eiken.

In het onderzoeksgebied enkele malen waargenomen in het bosje bij de Beemd, de zuidoosthoek van de Vormerseplas en bij het bosje bij de tennisbaan. De soort is buiten het onderzoeksgebied algemeen in het Vormersbos en is incidenteel waargenomen langs de Balgoysse Wetering.

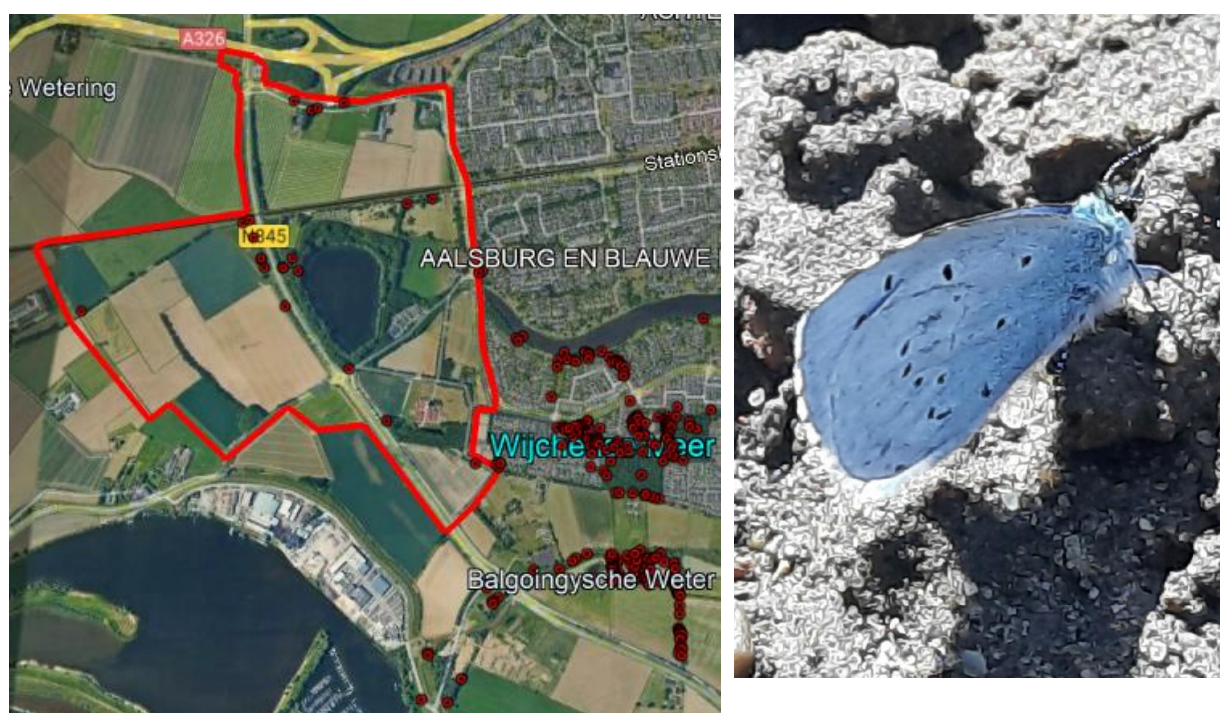
Figuur 14. Waarnemingen eikenpage. Rechts: eikenpage, 8 juli 2022 (buiten het onderzoeksgebied).

3.13 Boomblauwtje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
12	Boomblauwtje - <i>Celastrina argiolus</i>							2	10	2	8		1		23

Habitat: het boomblauwtje leeft bij allerlei struwelen in bossen, tuinen, parken en het agrarisch gebied. De hoogste dichtheid aan vlinders wordt gevonden bij struwelen in vochtige heidevelden. Veel waardplanten zoals sporkehout, wegedoorn, klimop, grote kattenstaart, struikhei, hulst, vlinderstruik en rode kornoelje.

Waarnemingen in het onderzoeksgebied langs de Hernenseweg, op het voormalige AZC-terrein, langs de Drutenseweg zowel langs het bosje aan de Beemd als langs de Vormerseplas. Buiten het onderzoeksgebied komt de soort voor langs het Wijchens Meer, in het Vormersbos en langs de Balgooyse Wetering.

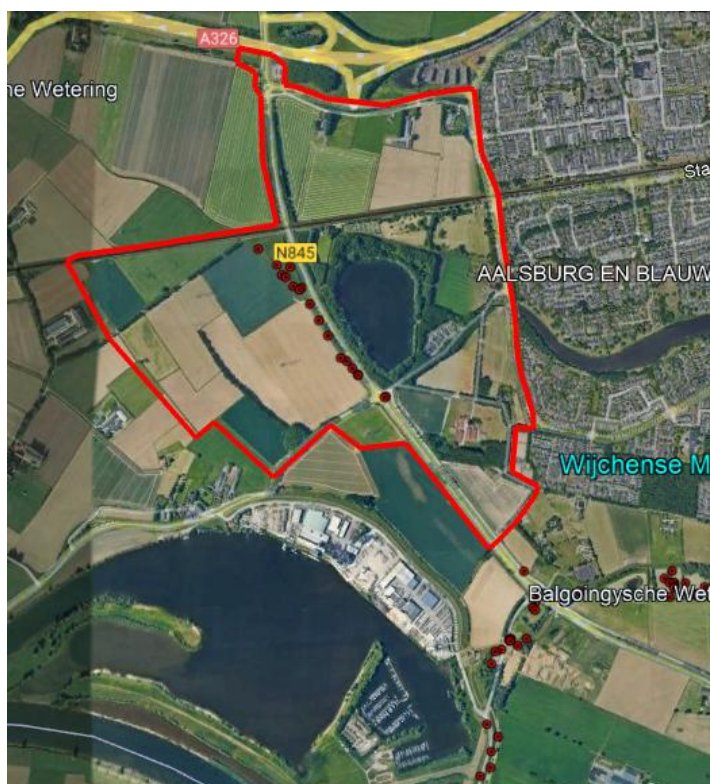
Figuur 15. Waarnemingen boomblauwtje. Rechts: boomblauwtje, 14 april 2023 (buiten het onderzoeksgebied).

3.14 Bruin blauwtje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
13	Bruin blauwtje - <i>Aricia agestis</i>								2		13	1	3		19

Habitat: droge, zandige, open, kruidenrijke en schrale graslanden en kalkgraslanden. Waardplanten zijn diverse soorten ooievaarsbek, met name kleine ooievaarsbek en gewone reigersbek.

Waarnemingen langs het schouwpad langs de Niftrikse Wetering en in het verlengde daarvan in de westerm van de Drutenseweg tot aan de rotonde met de Ravensteinseweg. Langs de Balgooyse Wetering en de Maasbandijk is een populatie aanwezig buiten het onderzoeksgebied. Tussen beide populaties zijn geen waarnemingen gedaan.

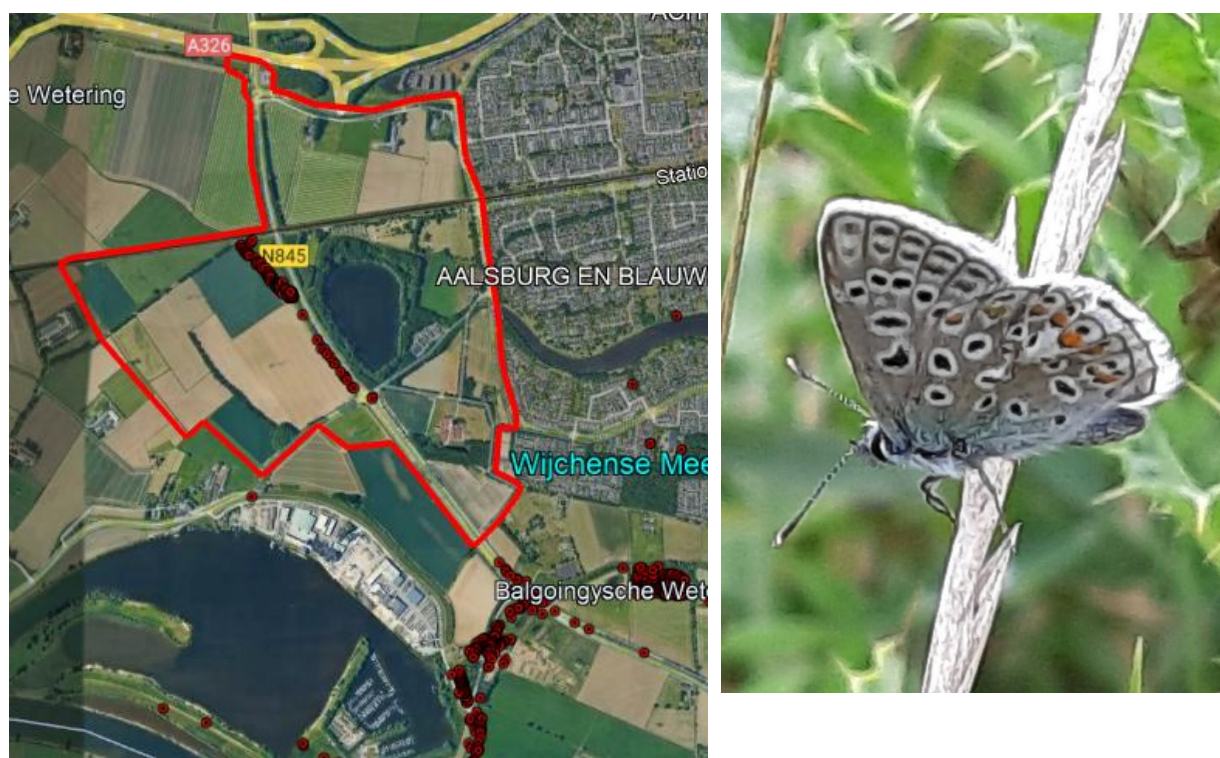
Figuur 16. Waarnemingen bruin blauwtje. Rechts: bruin blauwtje, 27 augustus 2022.

3.15 *Icarusblauwtje*

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
14	<i>Icarusblauwtje</i> - <i>Polyommatus icarus</i>								33	13	58	2	25	3	134

Habitat: allerlei kruidenrijke vegetaties, zoals halfnatuurlijke graslanden, lage pioniersvegetaties, parken, wegbermen en dijken. Waardplanten diverse vlinderbloemigen; vooral kleine klaver, rolklaver en hopklaver.

Waarnemingen (in grotere aantallen dan bruin blauwtje) langs het schouwpad langs de Niftrikse Wetering en in het verlengde daarvan in de westberm van de Drutenseweg tot aan de rotonde met de Ravensteinseweg. Langs de Balgooyse Wetering en de Maasbandijk is een populatie aanwezig buiten het onderzoeksgebied. Tussen beide populaties zijn geen waarnemingen gedaan.

Figuur 17. Waarnemingen *icarusblauwtje*. Rechts: *icarusblauwtje*, man, 17 september 2023 (buiten het onderzoeksgebied).

3.16 Kleine parelmoervlinder

Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
15 Kleine parelmoervlinder - <i>Issoria lathonia</i>										1				1

Habitat: open pioniervegetaties en schrale droge warme graslanden met kale grond. Waardplanten diverse soorten viooltjes, waaronder vooral duinviooltje, akkerviooltje en driekleurig viooltje.

Waarnemingen: één waarneming in 2020 op het schouwpad langs de Niftrikse Wetering. Langs de zuidrand van Wijchen zijn er enkele waarnemingen, maar vooral ten oosten van Wijchen op de Hatertse Vennen.

Figuur 18. Waarnemingen kleine parelmoervlinder. Rechts: kleine parelmoervlinder, 22 oktober 2023 (buiten het onderzoeksgebied).

3.17 *Atalanta*

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
16	<i>Atalanta - Vanessa atalanta</i>			2	1			1	10	4	16	8	10	3	55

Habitat: zwervende atalanta's kunnen vrijwel overal gezien worden, op plaatsen met veel nectarrijke planten vaak in grote aantallen. Waardplanten zijn grote brandnetel en soms kleine brandnetel. Ook wel genoemd hop en glaskruid.

In het onderzoeksgebied vooral waargenomen ten noorden van de Ravensteinseweg aan weerszijden van de Drutenseweg. Ten zuiden van de Ravensteinseweg vooral waargenomen op en rond de Vormer. Buiten het onderzoeksgebied is er een standpopulatie in het Vormersbos en is de soort verder verspreid waargenomen.

Figuur 19. Waarnemingen atalanta. Rechts: atalanta, 13 juni 2022.

3.18 Distelvlinder

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
17	Distelvlinder - <i>Vanessa cardui</i>								1	3			1	1	6

Habitat: Open gebieden met een mozaïek van kale grond, lage begroeiing en hogere ruigten van bijvoorbeeld akkerdistels. Zulke vegetaties zijn te vinden op dijken, braakliggende terreinen, extensief beweidde graslanden en akkerranden. Waardplanten zijn vooral akkerdistel, gewone klit en grote brandnetel. Ook kaasjeskruid en aster.

In het onderzoeksgebied zes waarnemingen, in 2018, 2019, 2022 en 2023. Deze trekvlinder wordt niet elk jaar gezien, in elk geval niet in grote aantallen. Buiten het onderzoeksgebied zijn er met name waarnemingen in het najaar langs de Maasbandijk en verder verspreid langs de Balgooyse Wetering en in Wijchen-Zuid.

Figuur 20. Waarnemingen distelvlinder. Rechts: distelvlinder, 20 augustus 2022 (buiten het onderzoeksgebied).

3.19 Dagpauwoog

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
18	Dagpauwoog - <i>Aglais io</i>				1			3	22	18	27	31	44	19	165

Habitat: de rupsen van de dagpauwoog leven op brandnetels die groeien op vochtige, halfbeschaduwde plaatsen aan randen van bossen, velden of nabij de waterkant. De vlinders zoeken nectar in een groot aantal biotopen zoals ruige graslanden, bloemrijke randen van bos- en heidegebieden, dijken en tuinen. De hoogste dichtheid aan vlinders wordt gevonden in droge graslanden.

De soort is in het onderzoek het meest waargenomen rond het bosje aan de Beemd en aan weerszijden van de Drutenseweg tot aan de rotonde met de Ravensteinseweg. Op de Vormer zijn lagere aantallen waargenomen.

Figuur 21. Waarnemingen dagpauwoog. Rechts: dagpauwoog, 24 maart 2019.

3.20 Kleine vos

Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
Kleine vos - <i>Aglais urticae</i>								1				3		4

Habitat: in het voorjaar zijn de vlinders relatief vaak bij wilgenbossen te vinden, in de nazomer, wanneer de struikhei bloeit, zijn ze zelfs in droge heidegebieden te zien. De hoogste aantallen worden gevonden bij droge graslanden. Waardplant is de grote brandnetel.

Vier waarnemingen in het onderzoeksgebied, waarvan drie in 2022.

Figuur 22. Waarnemingen kleine vos. Rechts: kleine vos, 28 mei 2022 (buiten het onderzoeksgebied).

3.21 Gehakkelde aurelia

Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
20 Gehakkelde aurelia - Polygonia c-album			1					6	4	1	4	1	1	18

Habitat: bosranden, open plekken in het bos, parken en tuinen. Waardplant is vooral grote brandnetel; maar ook hop, ruwe iep, ribes, boswilg en hazelaar.

Waarnemingen in het bosje aan de Beemd, westrand Vormerseplas en twee op de Vormer. De soort is buiten het onderzoeksgebied vaker waargenomen in Wijchen-Zuid en langs de Balgooyse Wetering.

Figuur 23. Waarnemingen gehakkelde aurelia. Rechts: gehakkelde aurelia, 27 augustus 2023 (buiten het onderzoeksgebied).

3.22 Landkaartje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
21	Landkaartje - <i>Araschnia levana</i>							2	38						40

Habitat: het leefgebied van de voorjaars- en zomervorm verschilt enigszins. In het voorjaar is de vlinder vooral op halfopen plaatsen nabij het bos te vinden, bijvoorbeeld in de bosrand. 's Zomers vliegen ze ook op meer schaduwrijke plaatsen, zoals in het bos. De rupsen leven op grote brandnetels op beschaduwde en zeer vochtige plaatsen, zoals langs beken of in donkere bosranden. De soort heb ik rond Wijchen vooral t/m 2018 veel waargenomen, vanaf 2019 in beduidend lagere aantallen.

Waarnemingen in het onderzoeksgebied langs de Hernenseweg, rond het bosje aan de Beemd en rond de Vormerseplas. Op de Vormer heb ik de soort niet waargenomen. Buiten het onderzoeksgebied was er t/m 2018 een stabiele populatie langs de Balgooyse Wetering, daarna is de soort daar vrij weinig gezien.

Figuur 24. Waarnemingen landkaartje. Rechtsboven, landkaartje voorjaarsgeneratie, 6 mei 2017. Rechtsonder: landkaartje najaarsgeneratie, 26 augustus 2018 (beide buiten het onderzoeksgebied).

3.23 Bruin zandoogje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
22	Bruin zandoogje - <i>Maniola jurtina</i>				12		4		20	9	48	41	35		169

Habitat: vooral ruigere graslanden en ruigten met structuren in het landschap zoals houtwallen, hagen, bermen of slootkanten; ook landbouwgebieden, stedelijk groen en braakliggende terreinen.

Waardplanten zijn diverse grassen, waaronder grote vossenstaart, gewoon reukgras, kropbaar, ruwe smele, kweek, rood zwenkgras en Engels raaigras.

In het onderzoeksgebied komt de soort vrijwel aangesloten voor langs de Drutenseweg, waar sprake is van grasland (grasbermen). Bij de A326, langs het fietspad langs het spoor en langs de Ravensteinseweg is de soort relatief weinig waargenomen. Langs de Balgooyse Wetering komt de soort algemeen voor.

Figuur 25. Waarnemingen bruin zandoogje. Rechts: bruin zandoogje, 20 juli 2023 (buiten het onderzoeksgebied).

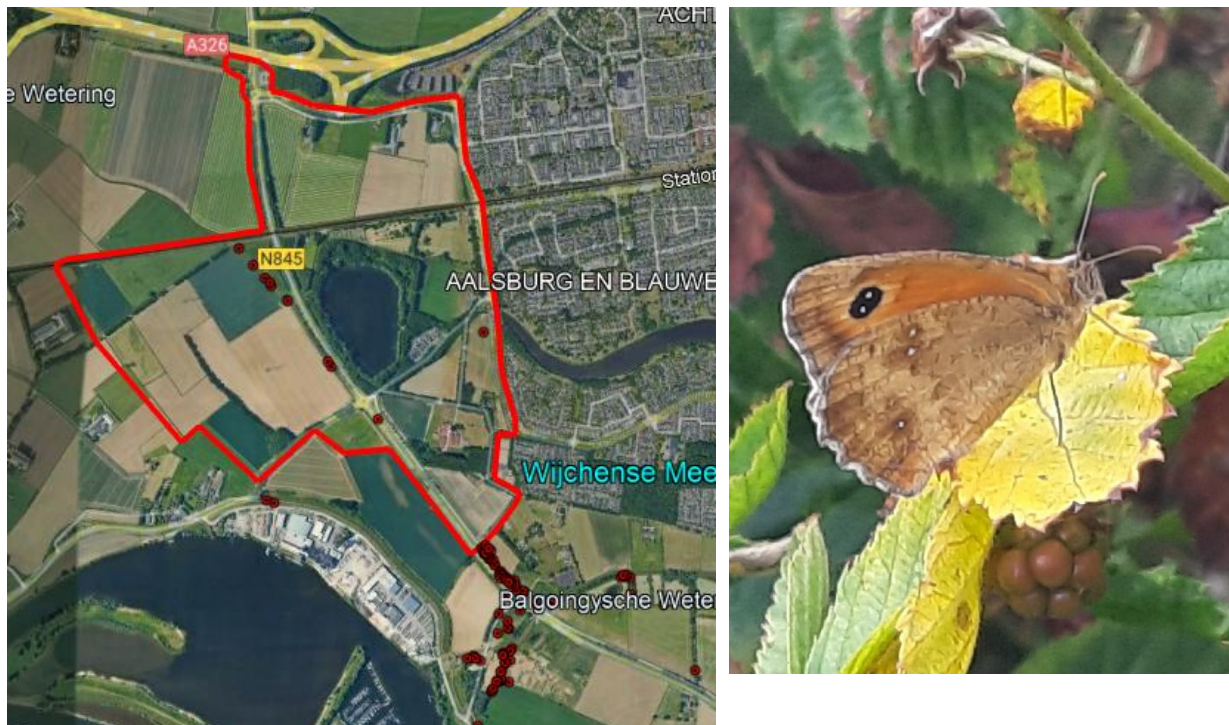
3.24 Oranje zandoogje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
23	Oranje zandoogje - <i>Pyronia tithonus</i>				1				7	2	1				11

Habitat: vooral ruige, kruidenrijke plaatsen in de halfschaduw, vaak in de buurt van struiken, struweel of bos. Het oranje zandoogje vliegt vooral bij ruige, kruidenrijke plaatsen in de halfschaduw, vaak in de buurt van struiken, struweel of bos. Voorbeelden zijn ruige graslanden in een bosrijke omgeving, bosranden, bosweiden, met bos begroeide heide, braakliggende terreinen en wegbermen.

Waardplanten zijn diverse grassoorten, waaronder kroppaar, rood zwenkgras, gewoon struisgras, grote vossenstaart en kweek.

Het aantal waarnemingen in het onderzoeksgebied is beperkt. De soort is vooral waargenomen langs het schouwpad langs de Niftrikse Wetering. De populatie net ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, langs een kort stukje Drutenseweg en de Balgooyse Wetering ten zuiden daarvan, gaat de laatste jaren achteruit qua aantallen.

Figuur 26. Waarnemingen oranje zandoogje. Rechts: oranje zandoogje, 22 juli 2022 (buiten het onderzoeksgebied).

3.25 Bont zandoogje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
24	Bont zandoogje - <i>Pararge aegeria</i>	1		7	1		1	8	129	85	91	50	51	14	438

Habitat: de vlinders hebben een voorkeur voor zonnige open plekkjes, zoals bospaden, kapvlakten of randen van bossen en struwelen. De hoogste dichtheden worden gevonden langs (bos)randen bij vochtige heidevelden. Er is een trend dat deze voormalige bosvlinder steeds meer in open gebied wordt waargenomen.

De soort komt in het onderzoeksgebied veelvuldig voor rondom de Vormerseplas en het bosje aan de Beemd. Daarnaast rond het voormalig AZC-terrein en de Ravensteinseweg ten oosten van de rotonde. Buiten het onderzoeksgebied zijn er grote populaties langs de zuidrand van het Wijchens Meer, in het Vormersbos en langs de Balgoyse Wetering.

Figuur 27. Waarnemingen bont zandoogje. Rechts: bont zandoogje, 20 mei 2023.

3.26 Hooibeestje

	Dagvlinders	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	Totaal
25	Hooibeestje - <i>Coenonympha pamphilus</i>	1			1				30	16	80	9	2	3	142

Habitat: open, droge tot vrij vochtige en vrij voedselarme graslanden, heiden en pioniersvegetaties met een voorkeur voor mozaïekvormige vegetaties. De hoogste dichtheden hooibeestjes worden gevonden in droge heidegebieden. Waardplanten zijn diverse grassen, waaronder reukgras, zwenk- en beemdgrassen.

De soort is vooral waargenomen langs het schouwpad langs de Niftrikse Wetering en in het verlengde daarvan langs de westberm van de Drutenseweg tot aan de rotonde met de Ravensteinseweg. Er zijn enkele waarnemingen op de Vormer, met name in de noordpunt. Verder komt de soort algemeen en verspreid voor langs de Balgoyse Wetering en de Maasbandijk.

Figuur 28. Waarnemingen hooibeestje. Rechts: hooibeestje, 20 mei 2023.

4 Macrovlinders

4.1 Overzicht waarnemingen

In het onderzoeksgebied zijn 36 soorten macrovlinders waargenomen in 2011 en van 2018 t/m 2023. Hiervan zijn er 19 dagactieve soorten, daarnaast zijn 16 nachttactieve soorten op smeer waargenomen. Van één soort, witvlakvlinder, eitjes gevonden op een zomereik langs de onverharde weg op de Vormer (tabel 3).

Van de dagactieve soorten zijn de meeste waarnemingen gedaan van bruine daguil, sint-jacobsvlinder, sint-jansvlinder en gewone bandspanner. Van de overige 15 dagactieve soorten bedroeg het aantal waarnemingen maximaal 6.

Van de soorten gevonden op smeer zijn de meeste waarnemingen gedaan van zwartvlekwinteruil, vierkantvlekuil en bosbesuil. Van de overige 13 nachttactieve soorten bedroeg het aantal waarnemingen maximaal 4. Vanwege het beperkte aantal smeer-avonden geven de waarnemingen geen goed beeld van de aanwezige soorten in het gebied.

De genoemde soorten worden in de volgende paragraaf kort besproken.

Macrovlinders	11	18	19	20	21	22	23	Totaal
1 Sint-jansvlinder - <i>Zygaena filipendulae</i>			9	1		2		12
2 Braamvlinder - <i>Thyatira batis</i>							1	1
3 Gestippelde oogspanner - <i>Cyclophora punctaria</i>				1				1
4 Lieveeling - <i>Timandra comae</i>				1	1	1		3
5 Roomkleurige stipspanner - <i>Scopula flos lactata</i>							1	1
6 Gewone bandspanner - <i>Epirrhoe alternata</i>		2		3	3			8
7 Gestreepte goudspanner - <i>Camptogramma bilineata</i>				1			1	2
8 Kleine groenbandspanner - <i>Colostygia pectinataria</i>					1			1
9 Kleine wintervlinder - <i>Operophtera brumata</i>				1			2	3
10 Klaverspanner - <i>Chiasmia clathrata</i>		1						1
11 Gepluimde spanner - <i>Colotois pennaria</i>					1			1
12 Grote voorjaarsspanner - <i>Agriopsis marginaria</i>						1		1
13 Grote wintervlinder - <i>Erannis defoliaria</i>					1			1
14 Witte grijsbandspanner - <i>Cabera pusaria</i>	1			1				2
15 Eikenprocessierups - <i>Thaumetopoea processionea</i>					12		1	13
17 Kleine beer - <i>Phragmatobia fuliginosa</i>				1		1		2
16 Witvlakvlinder - <i>Orgyia anitqua</i>							120	
18 Sint-jacobsvlinder - <i>Tyria jacobaeae</i>		1	1	7	6	9	1	25
19 Bruine daguil - <i>Euclidia glyphica</i>			2	2	20	3	1	28
20 Roesje - <i>Scoliopteryx libatrix</i>				1				1
21 Hopsnuituil - <i>Hypena rostralis</i>				1				1
22 Puta-uil - <i>Agrotis puta</i>				1				1
23 Huismoeder - <i>Noctua pronuba</i>				1				1
24 Vierkantvlekuil - <i>Xestia xanthographa</i>				18				18
25 Witstipgrasuil - <i>Mythimna albipuncta</i>				3				3
26 Meidoornuil - <i>Allophyes oxyacanthae</i>				2			1	3
27 Eikenuiltje - <i>Dryobotodes eremita</i>				4				4
28 Wachtervlinder - <i>Eupsilia transversa</i>							4	4
29 Roodkopwinteruil - <i>Conistra erythrocephala</i>				2				2
30 Zwartvlekwinteruil - <i>Conistra rubiginosa</i>				2			23	25
31 Bosbesuil - <i>Conistra vaccinii</i>				11			5	16
32 Bruine herfstuil - <i>Agrochola circellaris</i>				4				4
33 Variabele herfstuil - <i>Agrochola lychnidis</i>				1				1
34 Geelbruine herfstuil - <i>Agrochola macilenta</i>				1				1
35 Agaatvlinder - <i>Phlogophora meticulosa</i>				1				1
36 Gamma-uil - <i>Autographa gamma</i>			1	1	3	1		6
Totaal individuen	1	4	13	73	48	18	161	198
Totaal soorten	1	3	4	26	9	7	13	

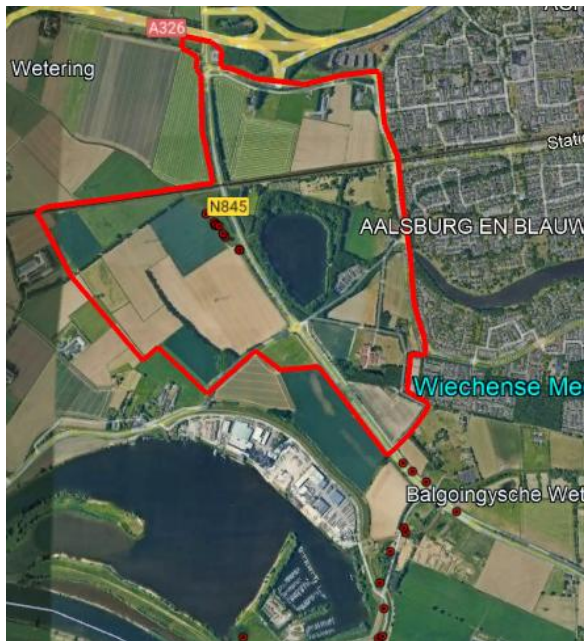
Tabel 3. Waarnemingen macrovlinders. Roze = waarnemingen op smeer. Geel = eitjes.

4.2 Sint-jacobsvlinder en sint-jansvlinder

Sint-jacobsvlinder, habitat: vooral duinen en heiden; ook andere open plaatsen zoals bosranden, moerasachtige gebieden en tuinen. Waardplanten: jakobskruid en andere soorten kruiskruid zoals duinkruid.

Sint-jansvlinder, habitat: bloemrijke graslanden, wegbermen, kalkgraslanden, weilanden, brede bospaden en duinen. Waardplanten: gewone rolklaver en moerasrolklaver.

Beide soorten zijn waargenomen op het schouwpad langs de Niftrikse Wetering, sint-jacobsvlinder ook in het verlengde daarvan langs de Drutenseweg richting de rotonde met de Ravensteinseweg. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied zijn van beide soorten populaties aanwezig.

Sint jansvlinder: linksboven waarnemingen, linksonder sint-jansvlinder, 4 juni 2022.

Sint jacobsvlinder: rechtsboven waarnemingen, middenonder sint-jacobsvlinder 21 mei 2023 (buiten het onderzoeksgebied), rechtsonder rups sint-jacobsvlinder 2 juli 2021.

4.3 Bruine daguil en gewone bandspanner

Bruine daguil: habitat graslanden, bloemrijke hooilanden, bosranden, wegbermen en spoordijken. Waardplanten diverse kruidachtige planten, waaronder klover, rolklaver, hopklaver, wikke en luzerne.

Gewone bandspanner habitat: Vooral struwelen, bossen, heiden, (kalk)graslanden, moerassen en duinen; soms tuinen, parken en plantsoenen in stedelijke omgeving. Waardplanten: Diverse soorten walstro en ook kleeftkruid.

Beide soorten zijn waargenomen op het schouwpad langs de Niftrikse Wetering en in het verlengde daarvan langs de Drutenseweg richting de rotonde met de Ravensteinseweg. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied zijn van beide soorten populaties aanwezig. Van bruine daguil is een populatie aanwezig langs de Balgooyse Wetering, gewone bandspanner is daar incidenteel waargenomen.

Gewone bandspanner: linksboven waarnemingen, linksonder gewone bandspanner, 28 mei 2021.

Bruine daguil: rechtsboven waarnemingen, rechtsonder bruine daguil, 20 mei 2023.

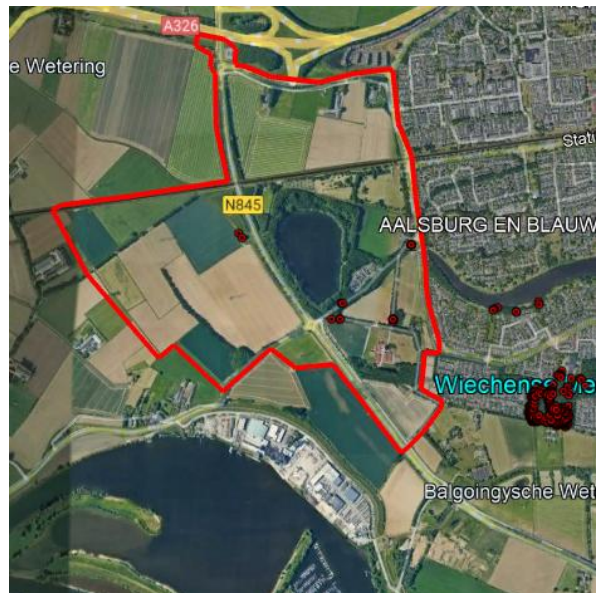
4.4 Zwartvlekwinteruil, vierkantvlekuil en bosbesuil

Zwartvlekwinteruil, habitat: loofbossen, bospaden, open plekken in het bos, houtwallen, verwilderde tuinen en boomgaarden; ook stedelijk gebied. Waardplanten: diverse loofbomen en struiken, waaronder sleedoorn, meidoorn, sering, appel en roos; oudere rupsen eten ook van diverse kruidachtige planten.

Vierkantvlekuil, habitat: open gebieden zoals graslanden, moerasachtige gebieden, heiden, bosranden en bospaden; soms tuinen. Waardplanten: diverse kruidachtige planten en grassen, waaronder walstro en pijpenstrootje.

Bosbesuil, habitat: loofbossen en struwelen; ook tuinen. Diverse loofbomen en struiken; vanaf het derde stadium eten de rupsen ook van kruidachtige planten, waaronder zuring.

Alle drie de soorten zijn gevonden rond het bosje aan de Beemd. Zwartvlekwinteruil en bosbesuil zijn ook op de drie smeerlocaties rond de Vormer gevonden. Alle drie de soorten zijn veelvuldig aangetroffen in het Vormersbos en ook in bosjes langs het Wijchens Meer.

Vierkantvlekuil: linksboven waarnemingen, linksonder vierkantvlekuil, 7 september 2020.

Zwartvlekwinteruil: rechtsboven waarnemingen, rechtsonder zwartvlekwinteruil 26 januari 2023.

Bosbesuil: waarnemingen, rechts bosbesuil, 5 oktober 2023.

5 Microvlinders

5.1 Overzicht waarnemingen

In het onderzoeksgebied zijn 39 soorten microvlinders waargenomen van 2018 t/m 2023. Van 22 soorten zijn mijnen gevonden van rupsen in bladeren van voedselplanten. Van vier soorten stippelmotten zijn rupsen en spinselnesten gevonden, van twee soorten zakken/kokers en 11 soorten zijn dagactief waargenomen (tabel 4).

Microvlinders	18	19	20	21	22	23	Totaal
37 Gewone eikenblaasmijnmot - Ectoedemia albifasciella			1				1
38 Akenmineermot - Stigmella aceris				1			1
39 Bruine rozenmineermot - Stigmella anomalella				1	1		2
40 Boogjeseikenmineermot - Stigmella basiguttella					1		1
41 Wegedoornmineermot - Stigmella cathartica					1		1
42 Maagdelijke mineermot - Stigmella microtheriella				7	6		13
43 Schietwilgmineermot - Stigmella obliquella				1			1
44 Populierenmineermot - Stigmella trimaculella					2		2
45 Elzenzilvervlekmot - Heliozela resplendella					1		1
46 Gele bramenvlekmot - Coptotricha marginea					2	3	5
47 Gewone eikenvlekmot - Tischeria ekebladella			1	1	11		13
48 Gewone zakdrager - Psyche casta				1			1
49 Elzenooglapmot - Bucculatrix cidarella					1		1
50 Zilvermijnmot - Acrocercops brongniardella						1	1
51 Gewone zebarmot - Parornix devoniella				2			2
52 Hazelaarblaasmot - Phyllonorycter coryli			1	5	10	1	17
53 Beukenvouwmot - Phyllonorycter maestingella			1		1		2
54 Hazelaarvouwmot - Phyllonorycter nicellii			2	10	3		15
55 Gewone eikenvouwmot - Phyllonorycter quercifoliella				2	1		3
56 Gewone elzenvouwmot - Phyllonorycter rajella					1		1
57 Wilgenvouwmot - Phyllonorycter salicicolella					2		2
58 Berkenvouwmot - Phyllonorycter ulmifoliella					1		1
59 Kardinaalsmutsstippelmot - Yponomeuta cagnagella		101	203	163	51	93	611
60 Appelstippelmot - Yponomeuta malinellus				42	11	1	54
61 Meidoornstippelmot - Yponomeuta padella					17	5	22
62 Wilgenstippelmot - Yponomeuta rorrella						1	1
63 Hangmatmot - Lyonetia clerkella					1		1
64 Herfstkortvleugelmot - Diurnea lipsiella				1			1
65 Zeepkruidkokermot - Coleophora saponariella					1		1
66 Groene eikenbladroller - Tortrix viridana			46	7	6	31	90
67 Voorjaarsbladroller - Tortricodes alternella						1	1
68 Koraalbladroller - Ptycholoma lecheana			2				2
69 Brandnetelbladroller - Celypha lacunana					5	1	6
70 Brandnetelmot - Anthophila fabriciana				1			1
71 Gewone grasmot - Chrysoteuchia culmella	1		5	10	4		20
72 Bleke grasmot - Crambus perlella				2			2
73 Variabele grasmot - Agriphila tristella					1		1
74 Kroosvlindertje - Cataclysta lemnata	1						1
75 Weegbreemot - Pyrausta despicata			1	3			4
Totaal individuen	2	101	263	260	142	138	906
Totaal soorten	2	1	10	18	25	10	39

Tabel 4. Waarnemingen microvlinders 2018 t/m 2023. Vaalgroen = mijnen, vaal roze = zak/koker, groen = rupsen in spinselnesten, wit = imago's.

5.2 Opmerkingen

In het bosje aan de Beemd zijn veel verschillende soorten aangeplant die waardplant zijn voor diverse soorten microvlinders. Het noordelijk deel en het talud van de Drutenseweg zijn daarbij soortenrijker dan het zuidelijk deel, dat voornamelijk uit zwarte els bestaat (met drie soorten mineermotten). Wilgen spec., hazelaar, eenstijlige meidoorn, sleedoorn, berk spec., hondsroos, zomereik, Spaanse aak, wegendoorn en braam spec. zijn overige aanwezige waardplanten voor mineermotten.

De aanwezige kardinaalsmutsen onder aan het talud van de Drutenseweg zitten in het voorjaar vol met kardinaalsmutsstippelmot. Wilg spec. appel spec., eenstijlige meidoorn en sleedoorn zijn gastheer voor de andere drie soorten stippelmotten.

Langs de doorgaande weg op de Vormer staat een beukenlaan waarin beukenvouwmot is aangetroffen. Op andere mineermotten is hier minder goed gelet.

Zeepkruidkokermot is aanwezig op zeepkruid langs de Vormersesluisweg aan de zuidrand van het onderzoeksgebied. Gewone zakdrager is eenmalig aangetroffen.

Van de dagactieve soorten zijn vooral groene eikenbladroller en gewone grasmot veel gevonden. Overige soorten zijn incidenteel gevonden, hier is niet gericht naar gezocht.

Links: spinselnest kardinaalsmutsstippelmot, rechts rupsen kardinaalsmutsstippelmot, 20 mei 2023.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In het gebied Westrand-Wijchen zijn in de periode 2011-2023 25 soorten dagvlinders, 36 soorten macro-nachtvinders en 39 soorten micro-nachtvinders waargenomen. In dit rapport zijn de aantallen per jaar en de verspreiding van de soorten in het (achteraf bepaalde) onderzoeksgebied weergegeven. Vanwege het feit dat er geen voorafgaand gepland systematisch onderzoek is uitgevoerd in het onderzoeksgebied, zijn er geen concrete uitspraken mogelijk over trends in aantallen en verspreiding.

Niet het gehele onderzoeksgebied is vlakdekkend onderzocht; waarnemingen zijn gedaan vanaf begaanbare paden en wegen. In het verspreidingsbeeld valt op dat er een grote concentratie waarnemingen is gedaan in en rond het bosje aan de Beemd, langs het schouwpad van de Niftrikse Wetering, in het verlengde daarvan in de bermen van de Drutenseweg tot aan de rotonde met de Ravensteinseweg en rond de Vormerseplas. Ondanks dat ook andere deelgebieden veel zijn befietst / bewandeld, valt met name het lage aantal dagvlinders in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied, de Vormer, op. Met name ten zuidoosten en zuiden van de Vormer bevinden zich (buiten het onderzoeksgebied) wel grote dagvlinderpopulaties. Met name de Vormer, het landbouwgebied ten westen van de Niftrikse Wetering en het landbouwgebied tussen de Hernenseweg en de spoorlijn zijn vlinderarmere gebieden, mede vanwege het intensieve agrarisch gebruik. Naar verwachting kan de bermzone van de Drutenseweg tussen A326/Hernenseweg en de spoorlijn ook van belang zijn voor dagvlinderpopulaties, maar deze berm is niet belopen / goed begaanbaar. Wegbermen en oevers vormen in het agrarisch gebied zowel leefgebied als verbindingzones van vlindersoorten.

De ontwikkeling van Wijchen-West zal in elk geval impact hebben op de dagvlinders rond de Vormerseplas, het moestuincomplex (dat verdwijnt) en het voormalige AZC-terrein. Dit gebied wordt minder natuurlijk, maar kan indien groen ingericht, ook waardplanten en habitat voor dagvlinders herbergen. Mogelijk heeft de ontwikkeling van Wijchen-West ook impact op dagvlinderpopulaties buiten het plangebied, met name op de populaties van soorten in en rond het bosje aan de Beemd, langs het schouwpad van de Niftrikse Wetering en de westelijke berm van de Drutenseweg tot aan de rotonde met de Ravensteinseweg. Het gebied zal naar verwachting intensiever worden betreden. Waar compensatiegronden ten behoeve van de ontwikkeling van Wijchen-West ten westen hiervan worden ingericht, kan in het nu intensief gebruikte agrarisch gebied geschikt leefgebied ontstaan en kan deze populatie mogelijk westelijker uitbreiden.

5.2 Aanbevelingen

Om vlinderpopulaties, hun leefgebieden en waardplanten te beschermen of te verbeteren, kunnen op basis van de beschreven waarnemingen, de volgende aanbevelingen worden gedaan:

- Voorkom absoluut asfaltering in het vlinderrijke gebied ten westen van de Drutenseweg, tussen de Beemd en de Ravensteinseweg, bijvoorbeeld door de aanleg van een fietspad langs het schouwpad langs de Niftrikse Wetering en in het verlengde daarvan de westberm van de Drutenseweg tot aan de rotonde met de Ravensteinseweg. Hierdoor zal veel geschikt leefgebied verdwijnen evenals de gevarieerd aanwezige vlinderfauna.
- Houdt bij het onderhoud en met name in het maaibeheer van de bermen en het schouwpad van de Niftrikse Wetering rekening met vlinders, rupsen en eitjes. Maai niet te intensief, bijvoorbeeld max. 2x/jaar, laat het maaisel tenminste enkele dagen liggen en voer het dan pas af, voor een betere overleving. Maai niet alles in één keer, maar gefaseerd in stroken. Stel de laatste maaibeurt zo lang mogelijk uit, omdat ook in september en begin oktober nog vlinders vliegen en eitjes afzetten.
- Richt compensatiegronden in met natuurlijke inheemse vegetatie en niet met mooi bloeiende exoten die géén waardplanten zijn van inheemse vlinders. Zorg voor voldoende variatie in landschappelijke inrichting met inheemse bomen en struiken.

Referenties

- Hollander, H., 2009. Vogelmonitoring Vormerse Plas, Wijchen in 2008 en 2009. Rapport 10.
- Hollander, H., 2011. Roodborsttapuiten in het agrarisch gebied rond Wijchen in 2011. Rapport 16.
- Hollander, H., 2012. Roodborsttapuiten rond Wijchen in 2012. Rapport 21.
- Hollander, H., 2013. Roodborsttapuiten rond Wijchen in 2013. Rapport 27.
- Hollander, H., 2020. Nachtvinders op smeer Wijchen 2020. Vormersbos, Balgooyse Wetering, Wijchens Meer, bosje De Beemd. Rapport 38.
- www.nieuwbouw-wijchenwest.nl/nl/home
- www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders

Schouwpad langs Niftrikse Wetering, vanaf de Beemd, gemaaid vlak voor 13 juni 2022.